

T Á J É K O Z Ó D Á S

TÓTH GÁBOR SZÓBUBORÉKJAI

Több mint egy tucat gondolattörédket, a művészettel és annak természetével kapcsolatos vagy éppen a művész magatartására vonatkozó — hol szarkasztikus, hol ironikus vagy éppen önbíráló — állító, feltételező, kérdő és felszólító mondatot szerkesztett Tóth Gábor, a tárgy utáni művészet nemzetközileg ismert magyarországi képviselője. Néhány, közvetlenül is a művészet fogalmára és kontextusára vonatkozó lejegyzés: „Szegény Leonardo nem ismerte a koncept-művészetet”; „Micsoda pech: elfelejtettem legjobb művészeti ötletemet!”; „Kérek, feledd el, hogy én egy művész vagyok”; „Művészet — lerágott csont”; „Légy óvatos, lehet, hogy ez egy műalkotás”; „Kedves Duchamp! Mondd, te hogy csináltad?” Ezekben a tömör, aforizmaszerű kinyilatkoztatásokban lényegében egy tapasztalt alkotónak az évek folyamán szerzett élet- és művészetbölcseége fogalmazódik meg, ami eleve egy meghatározott felülemelkedettséget és elméleti fölényt feltételez. Annál is inkább, ha tudjuk, hogy a *concept-art* (ötletművészet) rövid pályája és híveinek gyors kimerülése után felettébb kockázatos kalandba bocsátkozik, aki ötleteinek és felismeréseinek verbális megfogalmazása mellett dönt, s ha emellett az adott szóösszetételeket nem látja el valamilyen jelentésbeli többlettel, nem fordít kellő gondot a szemantikai mélystruktúrára és a jelentés szóródási mezejének lehetséges képzettársítási módozataira.

Hogy kikerülje a lehetséges olvasat laposságát, Tóth a képregények beszédanyagát tárolni hivatott *felhőkhöz* folyamodott. Nekik köszönve Tóth gondolatainak ereje egyrészt szinte meghatványozódott, másrészt személyi vonást vett fel, bár nem mindig tudjuk, ki áll mögöttük, csak szerzőjük-e, vagy maga a művészettörténet lelkiismerete. Itt tehát nem annyira a tabula rasa megkövesedett természetbeli jegyeivel állunk szemben, mert nem pusztán kinyilatkoztatás ez, hanem a művészettel kapcsolatos ezerhangú párbeszédhez való aktív csatlakozás, a disputában való kritikai részvétel. Vagy igazat adunk Tóth megállapításának, vagy nem, az ő szempontjából ez szinte nem is fontos. De miért nem fogadnánk el ezeket a gondolattörmelékeket vagy szóbuborékokat, amelyek lényegében induktív irányban mozognak, s az egyén különálló művészeti világának tapasztalatait vonatkoztatják a művészet egészére?

A képregény egyik konvencionális elemének nyelvi alkalmazásával, a felhővel Tóth a négyzögesített formát — az üres vásznat, a klasszikus képkeretet — dobta félre, s egy jóval képlékenyebb, a drámai fordulatokat jobban kifejező és kiálló keret mellett döntött, ezzel is jelezve, hogy gondolatai nem törekszenek örökérvényűsége, nem szorítkoznak az

I AM FED UP

**WE MAY BE ARTISTS,
BUT IT IS OF NOT ANY
IMPORTANCE**

ART IS THE WORST ART

**ART
GNAVED BONE**

**POOR LEONARDO, HE
DIDN'T KNOW
THE CONCEPT-ART**

**NO VALUE
NO ART
NO BALLOUN**

**WHAT COULD
I SAY IN A BALLOUN
LIKE THIS?**

**I TRY
TO FORGET
MYSELF**

**BE CAREFUL!
IT IS POSSIBLE THAT
IT IS AN ARTWORK!**

**DEAR DUCHAMP !
TELL ME HOW HAVE
YOU DONE?**

aranyköpések jellembeli funkciójára. Néhány gondolatszilánk magát a felhőt célozza: „Nincs érték, nincs művészet, nincs felhő”; „Mit is mondhatnék egy ilyen felhőben?” Egy másik, magát a felhőt tematizáló rajzon például önmaga nyelvi jelként való azonosítását célozva a felhő belső tere üresen tátong.

Nem hallgatható el, hogy felhősorozatát Tóth bárhová felragasztható ragcédulákra nyomatta, lehetővé téve ezáltal a szóbuborékok legkülönbözőbb környezetekbe, tartalmi és nyelvi kontextusokba való beiktatását. A szövegek angolul íródtak, ami még csak fokozza térbeli hatóképességüket.

Tóth szóbuborékjai egy nem reprezentatív, marginális művészeti formát alkalmaznak, rendeltetésüket pedig a mindennapok elvi és egzisztenciális küzdelmeiben nyerik el, abban a létyakorlati harcban, melyet szerzőjük tulajdon művészi világának fenntartásáért kénytelen ismételtlen megvívni. A szóbuborékok ennél fogva szinte önmagukból adódóan tükrözik vissza Tóth alkotóvilágának alapstruktúráit és mozgató rugóit.

SZOMBATHY Bálint